

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Externis Regulis Amoris Et Morum, Legibus Utique, ac Præceptis
Virtutum Theologicarum, & Cardinalium, necnon Decalogi & Ecclesiae -
Libros Vndecim Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput CVI. Duo, vel si vis, tres sunt tituli, ex quibus restitutionis exurgit
obligatio, scilicet res accepta, rei que acceptio, justa & injusta.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73203](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73203)

milis, & disponitur ad satisfaciendum paulatim. Idem videtur dicendum, cum quis habet instrumenta artis suae, unde ex labore suo gubernat se & suos, & vendendo, vel tradendo ea, ut restituat suis creditoribus, non potest lucrari. Laborando autem cum praedictis, ultra sustentationem suam, poterit paulatim satisfacere. . . .

1040 Haec tamen non sunt praedicanda, ne pareatur via detentioni alienorum, ad quod nimis persona sunt inclinata; sed cum magna discretione in Confessione, & consiliis tractanda, & cum multis circumstantiis consideranda, quae honestent alium.

1041 Quartus casus est, quando restitutio tam cito fieri non potest absque detrimento rerum suarum iuste acquisitarum, longè majori quàm sit detrimento creditoris, v. g. si centum floreni restitui non excusatur absque detrimento ducentorum, vel nisi restitutioni obnoxius vilissimo pretio vendat praedia iuste acquisita, vel nisi è statu nobili ad plebeium redigatur. Quia subita restitutio tunc reputatur moraliter impossibilis; & creditor circa dilationem tunc non censetur rationaliter invitus: eum restitutio sit actus iustitiae, quae in quadam aequalitate consistit. Aequalitas verò non esset, si cum dispendio longè majori statim fieri deberet restitutio rei longè minoris.

1042 Si tamen creditor aequale dispendium incurreret ex dilata restituitio, statim fieri deberet, cum dicto dispendio rerum, vel status sui. Quia extra casum necessitatis extremæ, aut velut extremæ, in pari causa damni, potior esse debet causa creditoris, quàm debitoris.

1043 Ille tamen, cujus bona non sunt iuste acquisita, nec status iuste comparatus, à restitutione statim faciendi non excusatur, etiam si statim restituere non possit absque gravi rerum suarum detrimento, vel etiam talis status eversione. Reverà enim non amittunt suum, qui iuste non acquisierunt, nec proinde fecerunt suum, juxta regulam 83. juris in Digestis: *Non videntur rem amittere, quibus propria non fuit.*

1044 Idem dic de iis qui ludis, computationibus, amoribus meretriciis, nimio luxu, sumptibus superfluis bona sua decoquendo, ad eas sese angustias redegerunt, ut absque gravi suo damno, vel status diminutione, restituere statim non possint. Quia sibi imputare debent suum illud damnum, & diminutionem: & ideo iustam non habent causam, quae ipsos excuset à restitutione statim faciendi, nisi à creditoribus obtineant inducias, quas certè non merentur.

1045 Ceteri autem qui suam se culpa non conjecerunt in impotentiam statim restituendi, nisi retineant sibi quodammodo necessaria pro sustentatione sui, & familiae, ad vitandum multa pericula animae & corporis, quae verisimiliter sequi possent bonis suis cedendo, & omnibus se

Tam. II.

spoliando, pro restitutione facienda (etiamsi iustus forte faceret statim restituendo, & in Deo confidendo, licet oporteret mendicare, secundum Raymundum) ad hoc tamen non teneri de necessitate salutis, docet sanctus Antoninus ubi supra. Tamen (inquit) non debent tales ita laute vivere, & pompose vestiri cum familiaribus suis, & filias suas cum magnis dotibus nuptui tradere, sicut si non essent obligati ad restitutionem, sed parce vivere, & parvas dotres tradere, & si non possint nobili, vel mercatori nuptui dare, artificii & plebeio debent tradere, & alia superflua rescare. Cum multa ergo prudentia hoc negotium agendum est. Dum autem efficaciter videntur facere quod possunt ad restituendum, & in aliis bene se habere, & cum timore Dei, credo, quod possunt absolvi, & communicare. Quis autem de eo semper procrastinant, & annuatim reperiuntur promittere Confessori restituere, & postea non faciunt, non videntur absolvendi, nisi prius faciant, vel disponant efficaciter negotium, ut habeat executionem.

Ceterum, quando iusta de causa restitutio differtur, ei obnoxius tenetur equidem creditori compensare damnum emergens, & lucrum cessans ex illa dilatione, si restituere teneatur ex delicto. Quia causam illius injustam posuit; & non est æquum, creditorem pati damnum, ob delictum debitoris. Si tamen restituere non teneatur ex delicto, sed ex contractu, ad id non tenetur, nisi fuerit culpabiliter in mora; in qua culpabiliter non est, qui iusta de causa restitutionem differt.

CAPUT CVI.

Duo, vel si vis, tres sunt tituli, ex quibus restitutionis exurgit obligatio, scilicet res accepta, rei que acceptio, iusta & injusta.

Duos titulos assignat sanctus Thomas q. 1042. a. 6. & 7. ratione quorum tenetur quis restituere, scilicet ratione rei acceptae, & ratione injuste acceptionis. Dicit enim, quod ad restitutionem tenetur aliquis, non solum ratione rei alienae quam accepit, sed etiam ratione injuriosa acceptionis. Verum istis duobus non malè tertius additur, nimirum ratione contractus, expliciti, vel impliciti: quia is qui mutuo pecuniam accepit, etsi fortuito casu eam perdidit, tenetur eam restituere, non ratione rei acceptae: utpote quae apud ipsum amplius non extat; nec ratione injustae acceptionis: quia non accepit injustè. Solum ergo tenetur ratione contractus. Et idem est de eo qui commodato equum alterius accepit, qui si à latronibus in via capiatur, equidem tenetur restituere: cum æquum non sit, ut damnum equi sustineat dominus, quandoquidem equus in commodum & utilitatem ipsius non fuerit periculo expositus, sed in commodum & utilitatem commodatarii. Unde tertium istum titulum, scilicet

Ppp.

ratione contractus, agnoscit sanctus Thomas quodlib. 5. a. 15. & citato a. 6.

1048 Tres nihilominus tituli illi ad duos possunt revocari, ad rationem scilicet rei acceptæ, & ad rationem acceptionis, sub ea comprehendendo, tam justam acceptionem, quam injustam, prout idem sanctus Doctor insinuat eod. a. 6. Nam qui ex contractu justo tenetur, si rem casu, vel furto amiserit, tenetur eam restituere, non ratione rei acceptæ, sed ratione acceptionis; non injustæ, sed justæ, uti expressè habet S. Thomas ibidem, dicens: *Circa illum qui rem alienam accepit, duo sunt consideranda, scilicet ipsa res accepta, & ipsa acceptio. . . Sed ipsa acceptio rei aliena potest tripliciter se habere. Quandoque enim est injuriosa. . . Alio modo aliquis accipit rem alterius in utilitatem suam, absque injuria, cum voluntate scilicet ejus cuius est res, sicut patet in mutuis. Et ille qui accepit, tenetur ad restitutionem ejus quod accepit, non solum ratione rei, sed etiam ratione acceptionis, etiamsi rem amiserit. Tertio modo aliquis accipit rem alterius absque injuria, non pro sua utilitate, sicut patet in depositis. Et ideo ille qui sic accepit, in nullo tenetur ratione acceptionis, quinimo accipiendo impendit obsequium. Tenetur autem ratione rei, & propter hoc si ei subtrahatur res absque sua culpa, non tenetur ad restitutionem; secus esset, si cum magna sua culpa rem depositam amitteret.*

1049 Quicumque ergo tenetur ad restitutionem, tenetur aliquo ex tribus illis titulis, vel ratione rei acceptæ, vel ratione injustæ acceptionis, vel ratione acceptionis justæ, sive ex contractu explicito, vel implicito, ex natura sua obligante ad restitutionem.

CAPUT CVII.

Declarantur persona, ex titulis illis obligata ad restitutionem; sicut & quantitas, seu mensura faciendæ ab ipsis restitutionis.

1050 **A**D restitutionem itaque, ratione rei acceptæ, tenetur omnis homo, apud quem res aliena existit, sive eam ipse abstulerit, sive non; sive etiam bonâ, sive malâ fide eam habeat, sive denique eam habeat in se, sive in aliquo, quod loco rei succedit, pro quanto scilicet habet pretium ejus, vel fructus ex ea perceptos, vel aliquid unde factus sit ditior, ita ut ratione rei alienæ præcisè aliquid inveniatur in bonis suis, quod aliàs non haberet. Omnis (inquam) homo talis tenetur ad restitutionem, ratione rei alienæ, etiam posito quòd nullam injuriam alteri fecerit: quia habet plus quam suum est, & verus rei dominus habet tantundem minus de suo. Denique res unaquæque ex natura sua clamat ad dominum suum, sive ad eum redire postulat.

1051 Ratione injustæ acceptionis tenetur quicumque alteri injustè damnum intulit, sive rem ipsius auferendo, v. g. per furtum, sive

destruendo, v. g. per incendium, sive injustè impediendo ne acquireret. Omnis proinde injustus damnificator tenetur ratione injustæ acceptionis (eo quippe nomine injusta damnificatio intelligitur) sive rem alienam apud se habeat, sive non; si verò eam apud se habeat, tenetur utroque titulo, ratione scilicet rei acceptæ, & ratione injustæ acceptionis.

Ratione denique justæ acceptionis tenetur quisque rem alienam accepit justo titulo, scilicet per legitimum contractum ex natura sua obligantem ad restitutionem. Nec alius titulus præter illos assignabilis est. Nam si quis alius foret, foret sententia Judicis. At sententia Judicis semper fundatur in aliquo ex dictis titulis.

Multum verò interest scire, quo ex titulo quis teneatur. Si enim ex titulo injustæ acceptionis, re destructâ vel sublatâ, adhuc tenetur, licet non sit inde factus ditior. Quia manet equidem ratio, seu fundamentum obligationis ipsius, nimirum injusta proximi damnificatio. Manet (inquam) quamdiu damnum per restitutionem non est reparatum. Si autem ex solo titulo rei acceptæ, ipsâ (absque culpa ipsius) destructâ vel sublatâ, non tenetur, nisi quantum inde factus est ditior. Quia totum fundamentum obligationis ipsius est, quia habet rem alienam in se, vel in aliquo quod loco ipsius succedit. Est autem differentia inter rem ipsam secundum se, & id quod loco ejus succedit (ait Cajetanus q. 66. a. 6.) quòd res ipsa obligat possessorem simpliciter & absolute; sed verò quòd loco rei succedit, obligat possessorem ejus solum in casu, quando scilicet ex hoc factus est locupletior; & ad tantum, quantum est factus locupletior, ut bene Jns Civile decorat, utique L. item venenum, & L. sed est ff. de petit. hæredit.

Unde qui rem alienam, sibi à fure donatam, vendidit bonâ fide, tenetur pretium ejus domino restituere, ex quo factus est ditior; secus, si illam à se bonâ fide emptam, eodem revendiderit pretio, vel pretium ex ea sibi donata comparatum in liberales donationes, aliàs non faciendas, vel in vitam lautiorum, &c. bonâ fide impenderit. Tunc namque ex re aliena nihil plus habet in bonis suis, quam aliàs haberet. Nec plus habere censetur, etiamsi eadem fortè pecunias in individuo non expenderit, quas in pretium acceperat, dummodò earum valorem expenderit, aliàs non expensurus. Quia valor, non materia attenditur in pretio.

Quòd si quispiam, à fure invitatus ad coenam, bonâ fide cibos comederit furtivos, & ideo propriis pepercerit; tenetur, non quantum de furtivis comedit, sed quantum propriis pepercerit (quidquid in contrarium dixerit Lugo) quia ex hoc factus est ditior. Justitia verò non patitur quemquam ex alieno ditescere. Aliud esset, si tantum nihilo-